

Книжочка 3.

Ціна 20ц.

МОНОЛЬОГІ

1920.

Книжочка 3.

Ціна 20 цнт.

Найновіші
МОНОЛОГИ

ЗМІСТ:

ФРАЙТЕР КУБАСА.
СТРАШНИЙ СОН.
ЛИХО ВІД ТЮТЮНУ.
МОНОЛОГИ ЖЕБРАКА.
XXI СТОЛІТЕ.
ПЕС.
МОНОЛОГ ЖИДА.

Накладом "РУСЬКОЇ КНИГАРНІ"
850 Main Street. Winnipeg, Man.

Фрайтер Кубаса.

(На сцену входить фрайтер від піхоти, з червоними “паролями”, тримаючи під пахою кілька повних мішків, кладе все те в куті і рахує):

Айц, цвай, драй, фир, финф! Штимт! Нічого не бракує! Той для мого шляфкамрата Щербатого, той для крікскамрата Федька, той для краяна Беззубного, той для пана фелебра від мене, а той вже для мене! Но! буде що цілий день їсти! Ой фе! Швіц! Треба почекати на поїзд, котрий відіде за дві години. (Дивить ся на публику й сьміє ся). А во! Диви, диви, що тут цивильбранжи! Щоби хоть був один чоловік межи ними, а то ні, всьо цивілі! Но, но, сервус! А ви чого так скупчили ся як барани? Де абштанд, де у вас ріхтунг?! А во, еще сьміє ся один з другим! Ей коби я вас дістав під своє командо, тоби й ріхтунг був й обштанд! (Ходить хвильку й сьміє ся): Но, но, не бійте ся, я знова не такий гострий як показую... Чекайте також на потяг? Добре! Не буде нам кучило ся... Ви мене знаєте?! Що, вас?! — Не знаєте гер фрайтра Кубаси із наниахціг регіменту?! (Показує на свої звіздки). Ту! ту, дивиш ся один з другим! Ту маєш написано що я за оден! Но що дивиш ся один з другим як кура в кість?! Еще не видиш, що стоїть перед тобою кайзер й книглі гер фрайтер Микита Кубаса з нани-ахціг регіменту? Ой ви уферми!

Шкода що по Божім сьвітї ходите! — Гер фрайтер! Яке то красне імя! Хотівби я ціле жите називатись гер фрайтер. — А чи хоть розумієте що то єсть гер фрайтер?

Та де там! Фрайтер то єсть перша шаржа при війську. Насамперед іде прецінь гер фрайтер, потім гер капраль гер фір й наконець всі офіцири й генерали? Що? Як я зістав тим фрайтром, питаєтесь? Або я знаю! Гер гауптман все каже до мене: Я мусїв бути тоді пняним, як я тебе на фрайтра подав! Но, но, дивіть ся, дивіть ся! То він бідачиско аж упив ся з утіхи, що мене фрайтром зробив! Але най там, най не дальше, може еще колись подасть мене на капраля? Та ба, я знова жовнір як шляк! Мустер на цілий нани-ахціг регімент! По правді писати не вмію, але говорити, то говорю кількома язиками. Знаю добре: дайтш шпрехен, поліш, русіш, а навіть знаю по італійські говорити! Що не вірите?! Бодай тя корч покрутив один з другим цивілю затрачений. Чекай, ану, чи зрозумієш котрий мене, що я вам скажу: Шав, шав, цивіліст, во іст майн турністр! А що? Чомусьте роздзявили мундштукі? То значить так: Дурний цивіль, як моя таністра! Що, вас? Кажете що то не правда? Но, а по італійські. Ефт, ефт, сіньора, дас тріюста фінеті кано, дас тріюста, кобила без хвоста... А що? Десь тепер один з другим?! То значить: Сиди тихо, не рипай ся, а диви один з другим ту! (показує на зіздки). Не думай собі що я хто будь! (Ходить хвильку): Булисьте на святах? Я був, й знаєте бавив ся як шляк! Чекайте, я вам розповім від кінця, як то я приїхав до своєї хати. Старі мої нічого не знали, що я фрайтром зістав. Приїхав я на село, приходжу до дверей, відтвиряю тай зофорт кричу: габт ахт! Зірвали ся старий батько, мати й хотіли іти зі мною привитатись, але як узріли ті зіздки, станули й не сьміло дивились на мене... Батько злапав ся за волосє, мама в плач, з великої утіхи, а я стою виштрекуваний й дивлю ся на них з гори. Тримав я їх так з квадранс, але потім мені

жаль зробило ся старих, тай кричу: Фатер унд мутер, ком цу мір! Ходіть, ходіть мої дорогії, хоч я аванзував, то правда, але для вас лишив ся який був! Не буду казати о тім як мене питали, як оглядали, але скажу вам, що я зробив велику радість на всіх; на батьку, на мамуні, на сестрі, а навіть наш старий пес гавкав на мене, як на жида? Прийшли сусіди, дівчата, але я їм всім дав скоро абтреген! Що иншого свої, але чужі. О! на то я вже не позволю! (Хвильку ходить). Ей щоби так еще раз гер гауптман упив ся й подав мене на капраля, то я зофорт лишаю ся за “зупу” при війську! Ага! — Чи ви чули, що буде війна?! — Буде, я вам кажу, незадовго! — Будуть битись зі свербами, а ми гавстріякі пійдем на границу дивитись. Ей щоби як найскорше, бо у нас в магазині цілий стос “сьліпаків!” А ви знаєте що то єсть сверби, то єсть сусіди що мають великі безроги й не хотять нам продавати. Але чекайте! Най іно приде бэфель й наш регімент вісім-девять піде, то ми їм всі свині поїмо аж будем облизуватись. (По хвилі): При війську тепер швіц, минаж по правді добра, але дають всего за мало! Чоловік навганяє ся цілий день по поли, зівби коня з копитами, а ту маєш, дають тобі, таку маленьку минажку, що аж встид згадувати... Гей, гей, нема то, як було на селі дома! Поставили чоловікови файну миску борщу з бульбами, до того бохонєць хліба, то чоловік знав що наїв ся! На вечер дають куляцію, але дуже тонку. Як жовнір зість таку куляцію й вийде на улицу, то боїть ся, щоби вітер не перевернув його! Так, так кажу вам, булоби добре при війську, але тільки щоби їсти давали більше... Служу я вже третій рік при війську, й кажу вам правду, що через цілий той час шість разів був я наїджений. А знаєте коли? — То знаєте тоді коли був я на урльопі в дома на святах! Та бо то й шан-

даль, щоби військова дитина голодна ходила... Чи треба, щоби бідний жовнір чіпав ся якоїсь служашої, а то тільки для того щоби його підкормляла... Ой так, так (показує на пакунок.) дивіть ся, який то я футраш везу до казарні, мої крікскаррати чекають на то як на урльоп. А ту еще так довго треба на поїзд чекати. Ага еще одно мушу вам сказати що було в бефелю, що всі гер фрайтри дістануть менталеві менталі. За шо, я еще не знаю, але знаю лише то що дістану й я. Тепер маю один, то буду мати уже три! Колись на старші літа, буду всім розказував. Диви один з другим, той менталевий менталь дістав я за війну в році 1910, коли то я бив ся на свербській границі з пацюками, той другий на виборах в Венграх а той третій... а правда та я еще третого немаю... (Дивить на сторону): А во! — Гей цивіль бранжа, ауф! Потяг прийшов! Ходіть й допоможіть мені то все забрати! Не хочете? А бодай вас корч покрутив, ви, ви... цивілі уферми до смерти! Сервус! (Відходить).

Страшний Сон.

Мав я сон страшний на диво,
Бачив я сьвіт до окола,
А на сьвіті якби вимів
З жіночого пола,
Зникли десь жінки сварливі
Стало так приємно, мило,
Земля в рай ся замінила
Що аж жити ся хотіло.
Враз з жінками щезли пльотки
Зрада, флірт, обмова,
О театрах, балях, модах
Ніхто ані слова.
А найбільше було втіхи
Що згинули тещі
Не один сердега з того
Аж в долині плеще.
Але в сьвіті всьо змінчиве!
Не оминеш лиха
Мущинам знов всьо обридло
Й нарікають з тиха.

Далі-далі, чим раз гірше
Стали нарікати,
Що нема їм хто зварити,
Ані обіпрати.
Ані хата не метена
Сьміте по коліна.
Хоч пропадь! не даш собі ради,
Нещасна година!
А ще на злість, баби з собов
Годинки забрали
Хлопи пили вже без міри
Бо часу не знали.
В головах, горох з капустов
Змішалось до чиста,
Як пора була йти спати,
Тоді йшли до міста.
Волочились вулицями
Блудили по парках,
Заглядали по всіх дверьох
І всіх закамарках.
Кажу чистий кінець сьвіта,
Содома й Гомора,
Так давив їх брак жіноцтва
Наче страшна змора.
Зі мнов було не інакше,
Скажу вам на ухо
Брак жіноцтва не перейшов
І в мене на сухо!
Бо я по тім пробудившись
Зараз в другу днину
З того страху, що в сні бачив
Шукав за дівчинов.

Знайшов зараз; бо як кажуть
Повно того цвїту,
Де лиш глянеш, всюди знайдеш
По цілому сьвіту.
Я під впливом сну страшного
Сейчас осьвідчив ся,
Два-три слова, тай до ксьондза,
І зараз оженив ся.
З тих мушин, що в сні їх бачив,
Лиш я пеховатий
Бо они всі, так як й були
Лише я жонатий.
Перед лихом не поможе
Нікуди втікати,
Бо тя знайде, навіть в ліжку
В твоїй власній хаті
Днесь бим не дбав, хотьби той сон
Снивсь мені роками,
Бо жінки мні так допекли,
Аж лізуть боками.

О. ЛОМАКА.

Лихо від ТЮТЮНУ.

Виходить Іван Іванович Нюхин, чоловік
своєї жінки, що веде музичну школу
та дівочий пансіон.

(Сцена представляє провінційальний клуб).

НЮХИН (з довгими баками, без вусів, у старім по-дертім убраню, велично входить, кланяється та порається коло желетки*). Шановні добродійки і як то кажуть, шановні добродії (росчісує баки). Жінці моїй сказано, щоби я прочитав тут на добродійну ціль якусь популярну лекцію — мені однаковісенько. Я, звичайно, не професор і нема в мене ніяких наукових заслуг, але тимчасом, я от вже трицять років, без перестанку, навіть можна сказати, не шануючи свого здоровля і таке інше, працюю коло питань самого наукового характеру, міркую собі і навіть пишу іншим разом, щоб ви думали, наукові статі, тоб то, не те щоб дуже наукові, а так собі, вибачте на сім слові, неначе то наукові. Між іншим, сими днями я написав довжезну статтю під заголовком: "Про шкоду від деяких комашок". Дочкам моїм дуже сподобалось, особливо про блошиці а я сам перечитав тай подер. Отжеж однаково, пиши що хочеш, а без перського порошку нічого не вдієш. У нас от навіть у фортепяні є блошиці... За тему моєї сьогоднішньої лекції я взяв, не вам кажучи, шкоду, яку робить людськості курене тютюну. Я сам курю, але жінка моя звеліла викладати сьогодні про шко-

*) Желетка — камізелка.

ду від тютюну і, виходить, нічого не вдієш. Коли про тютюн, то й про тютюн, — мені однаковісенько, а вам, шановні добродії, раджу ставитись до моєї сьогоднішньої лекції, як і належить ся — серіозно, щоб часом чого не трапилось. Кого лякає нудна, наукова лекція, кому не до смаку, той нехай не слухає тайде собі з відсіля (порається ся коло желетки). Найбільшої уваги прошу я в присутних тут добродіїв лікарів, які можуть почути на моїй лекції багато користного їм, бо тютюн не тільки робить людині багато лиха, а ще й в медицині вживається. От наприклад, коли муху зачинити в пуделку з тютюном, вона здохне, мабуть від нервів. Тютюн се, передівсім, рослина... Як я читаю лекцію, то звичайно, підморгну правим оком, але ви не звертайте на се уваги; се через те, що я денервуюсь. Я дуже нервова людина, взагалі, а підморгувати оком почав 1889 року, 13-го вересня, того самого дня, коли моя жінка, як то кажуть, породила четверту дочку Варвару. В мене всі дочки народились на сьвіт 13-го числа. А тимчасом (поглянув на годинник), не будемо ухилятись у бік від теми моєї лекції, бо нема часу. Ото собі знайте, що жінка моя держить музичну школу та приватний пансіон, то-б то не те, що пансіон, а так неначе пансіон. Між нами кажучи, жінка моя любить жалітись на свою бідність, але в неї дещо наховане, так мабуть — тисяч з сорок-пятьдесять, а от я не маю ні копійки за душею, ні шага — та нічого не вдієш! В пансіоні я доглядаю за господарством. Я купую живність, надзираю за слугами, записую розходи, роблю нотатки, бю блошиці, воджу на прохід жінчину собачку, ловлю миші... Вчора вечір мені сказано було видати кухарці борошно та масло, бо мали пекти млинці. Ну, та одно слово, сьогодні, коли вже млинці були напечені,

моя жінка прийшла в пекарню та й каже, що три пансіонерки не будуть їсти млинців, бо в них понабухали glandи. Таким способом вийшло, що ми спекли більше млинців, як потреба. Куди з ними дітись, скажіть на милість? Спершу жінка загадала віднести їх у льох, а далі подумала, та й каже: "Ідж сі млинці сам, поторочо". Вона раз-у-раз, як сердита, каже на мене: потороча, або гаспид, або ж сатана. А яка з мене сатана? Вона раз-ураз сердита. І я не з'їв, а проковтнув не розжувавши, бо я завше голодний. От учора, на приклад, вона не дала мені обідати. "Тебе, каже, поторочо, годувати не варто"... Але, не вам кажучи, ми (дивить ся на годинник) забалакались і трошки ухилились від теми. Ну тепер далі: хоч звичайно ви з більшою охотою послушалиб зараз романсу, або якоїсь такої сімфонії, чи арії... (Наспіває). "Ми не моргнем в пилу сраження глазом... От не памятаю, з відкілья це"... А от ще, я забув сказати вам, що в музичній школі моєї жінки, окрім догляду за хазяйством, мені сказано ще вчити математики, фізики, хемії, географії, історії, літератури, то що. За танці, спів та малювання моя жінка бере окрему плату, хоч і танцям і співу навчаю я-ж таки. Наша музична школа на пятисобачому переулку, в домі ч. 13. І дочки мої народились на сьвіт 13-го числа, і в хатах у нас 13 вікон... Ну та нічого не вдієш. Щоб умовлятись — мою жінку можна застати дома, коли завгодно, а програма школи, як що маєте охоту пупити, продаєть ся у портієра по 30 копійок за примірник (витагає з кишені кілька брошурок). І от я, коли хочете, можу наділити. За кождий примірник 30 копійок. Хто має охоту? (Павза). Ніхто не хоче? Ну, то по 20 копійок. (Павза). Ото досадно. Егедім ч. 13. Ні в чому мені не щастить, постарів ся, подурнішав... От зараз читаю лекцію, з вигля-

ду неначе й веселий, а самому так і кортить закричати у весь голос, або ж залетіти кудись на край сьвіта. І пожалітись нікому, а от навіть плакати хочеть ся... Ви скажете: дочки... Що там дочки? Я кажу до їх, а вони тільки регочуть ся... У моєї жінки семеро дочок... Ні, вибачте, здаєть ся, шестеро... (Швиденько). Семеро. Старшій Гані 27 років, молодшій 17. Шановні добродії. (Оглядаєть ся). Я нещасний, я на дурня перевів ся, на ледащо, але-ж, не вважаючи на се, перед вами стоїть нейщасливіший від усіх батьків. Воно власне кажучи, так і повинно бути, але я не сьмію сказати інакше. Ех, як би ви тільки знали. Я прожив з жінкою 33 роки і можу сказати, се були найкрасші дні мого житя, не то щоб найкрасші, а так взагалі. Одно слово, пробігли вони, неначе одна щаслива хвиля, не вам кажучи, нехай їм чорт тай годі. (Оглядаєть ся). Але здаєть ся вона ще не прийшла, її нема ще тут і вільно тепер казати все чисто... Я страшенно боюсь... боюсь, коли вона дивить ся на мене. Ну, то от я й кажу: дочок моїх ніхто так довго не бере заміж, мабуть, через те, що вони сьромливі та через те, що муштини їх ніколи не бачать. Балів моя жінка задавати не хоче, на обід нікого не закличе, бо се дуже скупа, сердита, сварлива баба, і через те ніхто до нас не ходить та... можу вам сказати секретно (наближаєть ся до рампи). Дочок моєї жінки можна бачити по великих святах у їх тітки Наталії Семєнівни, тої самої, що слабує на ревматизм та ходить у такій жовтій сукні з чорними крапками, неначе всю її обсіпано тарганями. Там дають і закусувати. А коли там нема моєї жінки, тоді можна й сего самого (торкає себе коло коміра). Отб знайте собі, що я впиваюсь одною чаркою і тоді на душі стає так гарно, що й розказати не вмю; чогось тоді спадають на думку молоді літа, і хочеть ся

чогось тікати, ох, як би ви знали як хочеться. (З западом). Утікати, покинути все і бігти неоглядаючись... куди? Однаково куди... аби тільки втікти від сего невірнього, буденного, поганенького життя, яке зробило з мене старого ідіота, втікти від сеї дурної, уїдливої, лютої, лютої, лютої скареди, від моєї жінки, яка мучила мене 33 роки, втікти від музики, від пекарні, від жіничиних грошей, від всіх отсих дурниць та від сеї огиди... і спинитись десь так далеко-далеко серед поля і стояти деревиною, стовбуром, горобиним пугалом, під високим небом, і цілу ніч дивитись як над тобою сьвітить ясний місяць, і забути, забути... О, як я хочу нічого не памятати... Як хочу я зірвати з себе се кляте старе фрачина, в якому я вінчав ся 30 років тому (зриває з себе убрание) в якому я раз-у-раз читаю лекції на добродійну ціль. На тобі! (топче фрак). На тобі! Старий я, злидений, мізерний, як отся сама жилетка з її протертою, облізлою спиною... (Показує спину). Не треба мені нічого. Я красший і чистійший від всього сего, я був колись молодим, розумним, вчив ся в університеті, марив, вважав себе за порядну людину... Тепер мені нічого вже не треба. Нічого не треба тільки спокою... тільки спокою. (Подивив ся в бік і жваво надів фрак). Тимчасом за кулісами стоїть моя жінка.. Прийшла тай жде на мене там... (дивить ся на годинник). Уже час кінчати... Як що вона питає, будь ласка, скажіть їй, що лекція була... що потороча, то-б то я, поведив ся поважно (дивить ся в бік відкашлюючи). Вона дивить ся сюди (підняв голос). Виходячи з тієї позиції, що тютюну має в собі страшну отруту, про яку я казав, курити ні в якому разі не треба, і я дозволю собі, як то кажуть, надіятись, що ся моя лекція "про лихо від тютюну" буде вам на користь. Я вже все сказав. (Вклоняєть ся й велично відходить).

В перекладі Л. Пахеревського.

Монольоґ жебрака.

На сцену входить старий жебрак підв'язаний, зі сивою бородою і вусами, о кулі і без руки, з медалями на грудях. —

Стає на боці і жебрає:

Змилосердїть ся люде, хто в Бога вірує, поратуйте старого! (До себе). Іде якийсь офіцер (кланяє ся і просить). Милосердія пане капітане! — Бідний, старий ветеран, в 69-тім бив ся з прусаком і на війні стратив ногу і руку. (Бере ніби то гроші). Бог вам най заплатить! Бодай вас майором незадовог зробили! (Сьміє ся): Дав шустку, бігме! Е, та бо то треба вміти людей брати! — Іде якийсь грубий панисько! (Кланяє ся) — Милостивий пане! — Бідний, від маленькості каліка, змилосердїть ся надімною бідним стариком! (Оглядає ся злий). Бодай тебе покрутило гірше як мене! — Пішов навіть не подивив ся на бідного! — Е, та бо то панисько! не знає біди! — Пішов череватий як бочка. Бодайсь спух як льняна нитка! Но цікавий я, що та пані дасть! (Кланяє ся): Цілую руці пануньці! — Поратуйте паннуньцю бідного старого, а Бог вас возьме в свою опіку! — (бере гріш). Бодай Вам Бог благословив! (Обертає ся за нею і сьміє ся): Паннуньцю! — Ха, ха! Таж то стара як сьвіт. Аж покрасніла, як я її паннунцею назвав. (Дивить ся на цент). Бодайсь осліпла, відьмо одна! — Дала мені грейцар. Вона не знає яка тепер дорожня! — Чекай, як еще коли тебе увиджу, то тебе бабцею назву! — Іде якийсь панисько з малим хлопцем! (кланяє ся): Милосердя над бідним стариком. Вісь-меро дітей дома без кавалка хліба: — (бере гріш). Бодайсь паничику виріс на великого чоловіка, і на потіху

родичам! (Оглядає ся). Пійшов! — Бодайсь мав еще таких хлопців з двайцять! — Та ніби то хороший батько! Добрий примір дає дитині! — Нема що казати! — Іде селянин (кляняє ся): Господарю! Змилосоудіть ся над бідаком. Тамтого року погорів я, і лишив ся ось в такій нужді, (бере грош)... Бодай вам Бог забув гріхи ваші! (дивить ся на гріш). Два грейцарі дав на такі тяжкі часи! — (Оглядає ся). Нікого не видно. Тяжкі часи нині. — Де то давнійше, як казав мій батько, сів собі чоловік під церквою і 2 гульдени заробив, а тепер і гульдена тяжко заробити. Чоловік тепер з голоду може згинути. Де прийду, то місто грейцара, дають тобі кавалак хліба. Так, так! — Та давнійше і хліб можна було в коршмі на перекуску продати, а тепер жид якось не хоче! — Дето давнійше видів хто, щоби ходили пани збирати на якісь читальні, на церкви і другі кумедії. — Але ми маєм на се спосіб: Застрейкуем, і най тоді пани і попи ідуть жебрати. — Будем доти стрейкувати, доки держава не дасть нам стабілізацію і мундур. Ніхто о нас недбає, часом тільки поліцай. Ой ті поліцаї! Я такий на них злий, що еслибим мав яке право, то всіх поліцайників виславби я, там де перець росте. Тамтого тижня взяв мене поліцай просто з під церкви. Але то знаєте, якийсь фільозоф той поліцай. Як він пізнав, що у мене ніби обі руки. Та правої руки цілком у мене не видно. О! во іде якась пані. (Кланяєсь): Бідний каліка, без ноги і руки, подайте ручку бідному! — (Бере гріш). Цілую рученьки! Такі білі, красні, круглі рученьки! Най Бог позволить вам дожити до глибокої старости! — (дивить ся на гріш): Така файна кубіта і такі красні ручки мала і еще шустку дала! — То розумію! — Видно, що то пані! Може то пані графиня, або яке чудо? Але файна, бо файна! — (Витягає гроші і числить):

Може би уже зробити замкнене рахунків за нинішний день! Уже темніє, ніхто не іде! (Сідає на лавці, витягає мішок і рахує). Пять корон! О, то нині зле мені пішло. То щось так як бідний урядник! Фе! Аж встидаю ся! Та то тепер така біда, що і жабраки нічого немають. (Оглядає ся). Аво! бодай тя покрутило еще гірше як мене! — Поліцай іде, треба втікати, щоби не піти на "свіже сіно!" (Кидає кулі, витягає сховану руку, зриває сиву бороду і втікає).

XXI. СТОЛІТЄ.

Столітє Елєктричності.

Прикра доля чоловіка:
Хиба слину тепер ликай
Остогид мні цілий сьвіт
Що найменше на сто лїт.

Так прошу паньства: чоловік урочений тепер в ХХ. столїтю, лиш жалує, чому не побачив сьвіта божого в ХХІ. столїтю. ХХ. столїтє, се столїтє винаходїв, котрї вїйдуть в загальне уживанє доперва за сто лїт, для того і я жалую, що якимось чудом прийшов тепер на сьвіт, бо якби я родив ся за сто лїт, а то би була втїха! А тепер що? Чоловік мусить ся вродити, мусить ходити до школи, потому мусить мати суджену, потому мусить ся женити, а потому мусить дістати тещу. А за сто лїт буде цілком інакше. Чоловік вродить ся електрично, виховають го механїчно, бїдну його голову капустяну виобразують фізично, дістане посаг урядовий, а жїнку дістане через поchtу але без тещї.

Будуть се солодкї мрїї!...
До них нинї серце млїє!

II.

А за сто лїт буде диво
Де лиш схочеш, їдеш живо,

Електрично будеш спати,
Електричнї будуть хати.

Теперїшна комунікація, то цілком нельогїчна, а за сто лїт на примір приходиш в ночи з представленя, пересипляеш ся, а позаяк тутешне молоко не добре тобі ділає на очи, всїдаєш в електричну воздушну колїйку і за хвилю знаходиш ся в Альпах. Вишукаєш яку красну корову, кажеш собі електрично надїти пива, — а бодай то, молока, троха випиваєш, а решту зливаєш до бляшанки і вертаєш до хати. Приходиш під браму і пригадуєш собі, що твій товариш, що недавно мав випадок з касою свого боса є тепер в Токїо і за помочию телефону без дроту доносить тобі, що молокоар не поставив йому нинї молока. Береш отже свою бляшанку з молоком і всїдаєш до воздушної колїйки. Легенький шепїт, щось коло тебе наче колує, а за хвилинку спритно наставлений автоматичний сигналізатор грамофоновий тебе повідомляє: Токїо!

Буде се рай на сїм сьвітї!
Аж ся схоче людям жити
Будем жити електрично,
Без журби, щасливї вічно!

III.

Мущинам днесь тяжко жити
Бо їм кажуть ся женити,
Але за те за сто лїт
Перевернєсь цілий сьвіт.

Так прошу паньства. За сто лїт всї розкоші житя будуть злишнї на сїм сьвітї, а рїд красного пола буде цілком не потрібний. На примір спадаєш до електричного барруму електрично зїдаєш добру перекуску, попеш знаменитими напитками і не заплативши електрично вибїгаєш другими дверми. Аби ся переспати як Бог приказав, на-

тискаеш гузик і від сувіту спускає ся електричне ліжко. Сідаєш, кладеш ногу на спеціальний апарат, а черевики самі з ніг злазять. Завдяки улiпшеним винаходам, відпинаєш один центральний гузик і убрание твоє вже на долині. Кладеш ся до ліжка сам, без жінки, без нареченої, без тещі, а ліжко зачинає з тобою угинатись, ох!... Сам один в ліжку (красно наші пані будуть виглядати!).

Будиш ся, сідаєш на електричне крісло і так електрично можеш умерти!

Так, то жити розумію
О тім тепер лише мрію.

На концерті.

(Мущина у фраку показуєсь на естраді, споглядає на публику, кланяєть ся недбало і говорить все з іронією і в розгоряченю).

Паньство прийшло на концерт, неправда? (З іронією). Се є дуже забавна річ ті концерти! (Зіває).

Один виходить на естраду і оповідає дурниці або виспіває аж до охриплення, або також валить з цілої сили в фортепян, публика сидить в горячці без найменшого руху, якби привязана до крісел... В свiтi цивiлізованiм називаєсь то душевною розривкою... Певно длятого, що в галі панує задуха... (павза, споглядає милосердно на публику, опісля зіває). Ох, бідні ви, моє паньство, бідні, але і я з вами також... (глядить на годинку). Уже пізна година, чоловік сидівби собі дома при теплій печи... випилюб ся гербату, в товаристві жінки і дітий, а опісля до ліжка... Спокійно, по горожанськи, і здорово... Для артисти однак є то овоч заказаний. Коли інші смачно собі сплять, він вистроений у фрак, мусить оповідати про ріжні смалені дуби... мусить осьвічувати густа слухачів... (До одного з публичности). Що? І ви твердите, що то, що я говорю не варта нічого? (павза). Що єсьм нудний? Сьвята рация! Сам знаю о тім... (павза). Однак що маю робити? Монольоговане належить до прикрих обовязків могого покликания... Сторож нічний має ся ще гірше: може йти спати доперва над раном. Але для чого паньство позбав-

люєте себе приємности регулярного життя, то мені в голіві помістити ся не може. І чи то варта посв'ячувати вечір для концерту? Музика, спів, то мені велика приємність! Єще розумію ті розривки в дома, при добрій вечері, при гербаті. Хтось помрукає, дехто заспіває, дехто заграє в фербля... пані забавлять ся в пльоточки, все таки і то розривка... Але тут.. ані порушити ся, ані поговорити, (до одного з між публіки), а вас концерт не нудить? Що? Можете свобідно розмовляти? Но, о винятках не говорив я. (До публіки). Одним словом страта часу, нудьга і видаток. (Зарозуміло). Знаю пань, які в дома ходять рознегліжовані, неочесані і не завсігди омиті... Концерти випроводжують їх з звичайного трибу, бо мусять прецінь вбрати ся... Чи то потрібна така неволя? Розумівбим се тоді, коли би позволено сходити ся в "шляф-роках", і коли би на галі знаходив ся хоть буфет... (павза). Мені самому, признаюсь, хочеть ся їсти, мав зі собою взяти на естраду хліба з маслом і трохи печені... Однак і то є заборонене! Панове редактори зараз би то подали до газет... Ой, маємо від тих газет? Ані фальшиво заспівати, ані зле заграти не вільно. Зараз критика і закиди... (павза). Знаєте що паньство? Ходім всі до дому... Нині є власне моєї жінки іменини, погуляв бим з великою приємністю... (До одной з пань). І ви пані также? Маємо однаковий густ, однак тут не випадає... Фортеп'ян є, сая є, товариства не бракне, музики от в тамтій галі також нудять ся в очікуваню своєї черги... Всьо є що до гуляня потрібне, тільки нема гуляня, бо то не випадає (з запалом). Але за те випадає робити з ночі день, вистроювати ся і робити знакомости, які з концертних галь провадять до вівтаря (вздихає). І я також нинішну свою жінку пізнав на концерті... (вздихає до одного з між публіки). Для

чого вздыхаю?... Що? Ви думаете, що я жалую ожененя ся? Отже милите ся, хот'яй з другої сторони, для чого маю се овивати в бавовну? Пані мені дарують за се порівнане, однак пословиця говорить, що всі коти є шарі. Немаю, борони Боже, на гадці когось ображувати, але після мого понятя, багато пань знаходячих ся тут на галі, цілком інакше представляють ся по цивільному. Не одна труся концертова, така тихенька і занята тільки штукаю, в дома гніває ся на мужа, сердить ся на слуг, проклинає діти і в загалі затроює жите цілому оточеню (до пань між публікою). Прошу мені не брати за зле, о жадній з пань я того не думав, ходило мені лише о засаду (павза). З вигляду лиця шановних пань пізнаю образу і гнів... Га, може я є і в блуді, може збрехав я, твердячи, що много пань наших, інакше представляють ся на концерті а інакше дома. В такім случаю о розсудок тої квестії прошу ласкаво всіх тут присутних панів. (До муштин в кріслах). Зробім голосоване... Хто є напроти мене зволить встати і піднести обидві руки (павза). Щож то, ніхто з панів не встає? (павза). Всі сидять?... Ніхто не підносить рук?... В виду сего можу з вами всіма попрощати ся і відійти з чистою совістю. (відходить).

Пес.

Монольоґ

через

Зиг. Пшибильського.

Як я паньству оповім одну гісторію, — то зараз заплачете надімною ревними сльозами. Так! Моя гісторія дуже сумна і щира: Єсьм певний що викличе вона тут загальне співчуте. А понеже женські серця є дуже мягенькі і вразливі — для того нині звертаюсь (з уклоном) тільки до пань! Панове можете мене навіть не слухати. (Звертає ся до одной з пань). Ох! яке пані маєте мягке серце — уже сягаєте по хусточку до кишені, аби нею обтерти... (поправляє). а перепрашаю, я думав, що ви пані плачете... (нагло) бо, аби пес, найзвичайніший псисько на чотирох ногах, кундель чорний як смок, зі сліпами невинятка, міг стати ся причиною нещастя чоловіка спокійного, тихого і доброго — як я — то не до увірення.

Вона називала його "Бійо" (легковажно) "Бійо!" Чулисьте пані щось подібного? Чорний кудлай, як дві кроплі пільзненського пива подібний до медведя — і вона називає його "Бійо" (наслідуючи голос женщины). "Я вам забороняю мого песика кундльо́м називати — ви не знаєте ся на расі, — уважаю, що мій Бійо не взбуджує у вас симпатії" (своїм голосом). "Противно збуджує — і еще яку! "Бійо" є псятком найделікатнішої раси — то правдивий пестій — я його дуже люблю".

Коли би то була стара панна з кінчастим носом — то нехай би там її! — (З захватом). Але вона була гарна... Кібіц — як... як — вязка чотирох кіп найсвіжіших шпаргів, — око блистяче як найлучше висмажений біфштик англійський, — варги кармінові, як молоді бурачки, — зубки білі, як найкрасша обібрана калярепа, — говорю паньству — цілість робила вражине найделікатнішої піни, убитої з цукру і муки. (Грозючи пальцем одному з панів). Смакун з вас, як бачу. Вам зараз вечеря на думку приходить. Отже вертаючи до біфштику і калярепи (поправляє ся) — о я говорю до "кібіци" очий і варг — властителька тої реставрації. (Зі злостію). бодай вас, — все тепер милю ся! Властителька тих власностей розбудила в мені такий апетит (поправляє ся) такий захват, що хотів з нею оженити ся і був би з нею оженив ся, коли би не та потвора "Бійо". Я не маю звичаю обсуджувати своїх ближних, але як собі припімну того пса... то не затаївбим його смертельних гріхів! (Зітхнувши). Хто знає, чи уже не бувбим припровадив своєї нині уродливої моєї Вероніки, тут світ вказавби на мене пальцем, як на найщасливішого мужа... А вдівочка мала порядно набиту "кабзу" — хотяй запевняю вас пані, що володіла мною лише чистісінька любов. Хоть правду скажу, мамоною я би не погордив — але я мрів лише і її серденьку... (З повагою). Під тим зглядом маю уже вироблену репутацію і маю те власне за честь! Приятель мій Стефан говорить до мене: знаєш, що та вдова летить зовсім на тебе... бери ся до неї". І бувбим взяв вдову — і... (оглядає ся на около себе) з "Бійо" — завсїгда здаєсь мені, що я його виджу коло мене... Говорю вам пані, огидний пес, а раси то як найгіршої.

Булисьмо вже навіть разом... з вдовою, а не з псом —

так як би то сказати, аби пані добре зрозуміли — так ніби... по середині... Коли то можна обійти ся без св'яжих рукавичок... а в найгіршім случаю можна взяти випрані і коли жалує ся кводра на підголене, але дивлячи ся на люстро (дивить ся на долоню як би на люстро) говорить ся: Е! добре все є — завтра піду до фризiera. Що кілька днів біг я межі четвертою а пятою на Бродвей. Дзвоню — дзень, дзень, дзень... служниця отвирає мені двері — природно першого стрічаю — но, кождо би иншого — як не “Бійо”! Ба! коли би то був пес, котрий би умів лестити ся — погласкав бим псячка пару разів, но і закликав: ходи сюди песику — і не звертав би на него уваги, але він о той стовп, станув на середині покою, завсїгди найжений і пильнував кождого мойого кроку, опісля нога за ногою ішов за мною до крісла — а коли сїв я, він також сїв напроти мене не спускаючи з мене своїх сліпаків. (Наслїдуючи вдову) “Бійо” завсїгди вас занюхає. (Своїм голосом). О... він і так для мене досить ласкавий. Нахилию ся, хочу мою вдівку пару разів цмокнути в руку — “Бійо” — кидає ся на мене. Ото є наслідки, як ся пса виучує “недай песку рушати своєї пані”. Вона його так витресувала. На правду, коли котра з пань тут присутних має так витресованого пса як той “Бійо” — но, то желаю! Поправляю ся на кріслі, хочу простягнути ногу, посуваю ся “Бійо” в тій хвили зриває ся і кладе свою кусмату лапу на колїна, як би мене хотїв прикути до місця, (значучо), а сліпів все з мене не спускає. Досить одним словом сказавши, стаю ся невільником того пса, котрий мене денервує, допроваджу до встеклости... (Жіночим голосом). “Чи знаєте пане, “Бійо” чогось нині хорий” — говорить раз до мене вдова (складаючи руки). “О, бідний, — чи може ви його пані відвезли до шпиталу, то від-

відаю його”. — Ледви, що висказав я ті слова... псисько висуває ся з під якоїсь колдри, а що хорий, не сїдає на землю, але пакує ся від разу на канапу, межі мене і вдову, розтягаючи ся як довгий, а я зі страху, аби мене не угриз, усуваю ся йому на сам кінець канапи.

Нарешті постановляю собі осьвідчити ся мойй вдівці. Коли уже буде моею женою.. то чекай, я тобі відплачусь і пімщусь за всі мої терпіня. Нехай отже дієсь Божа воля! Осьвідчусь о неї — і о того - огидного пса. Іду... по дорозі насуваєсь мені знаменита гадка. (Зарозуміло). А колибим пса перекупив? Такі случаи бувають між людьми... Дам йому лапівку і з'єднаю його собі. Bravo! — Закликав я сам до себе, знаменита гадка!... Заризикую і куплю псови вудженини. Вступлю до склепику. “Нехай щось панночка дадуть за кводра, ріжнородностей! Панночка крає шинку на плястри, сальцесон, ковбасу а навіть полядвицю — розумієсь, тільки плястрів, тільки солодких усміхів, споглядаючи на мене. Я маю щасте до женщин. Забираю пакуночок і дрожачи цілий спішу на Бродвей.

Дзвоню: дзень, дзень, дзень! Отвирають ся двері “Бійо” і вдова... — ні — вдова і “Бійо” витають мене в порозі (голосом вдови). “Ви з чим нині приходите?” (своїм). “З вуджениною! ні!... хотїв я сказати з упоеним серцем, з бажанєм в душі — з мріями, які мені розсаджують кости в голові... (голосом женським). “Ви днесь поетично настроєні... і мелянхолійний” (своїм голосом). Найвідповіднійша хвиля, аби пса почастувати вуджениною. (Несподівано). Кидаю йому... а сам падаю на колїна і витягаючи до неї руки — кличу: Вероніко... люблю тебе!... (павза).

Вдова перестрашена чорт знає чого відскочила від

мене на два кроки... "Бійо" з кавалком полядвигі скаче на мене, починає шарпати за убрание. Починаю кричати: "Гавту!... Вона дусить ся від сьміху, вибігає з покою... (Отираючи піт з чола). По хвили відзискавши притомність підношу ся з землі — виджу як той лотер зїдає решту тої мішанини.

Не знаю, чи йому так моя вудженина смакувала, чи може його рушило сумліне — але зївши, присунув ся до мене, полизав мою ногу... махнув хвостом і пійшов.

Щож мені випало зробити? Кинувши на него зарозуміло своїм зором — взяв я за капелюх і... присягаю паням, що більше порога до сего дому не переступив — і не переступлю, як мене тут живого видите. (Вздихаючи). А однак... колідумаю о тих чотирох копах шпарагах, і о тих бурачках і калярепці і біфштику — не знаю длячого... але так мені тут (вказуючи на жолудок) не добре робить ся... що піду на вечерю і скажу собі так спорядити... аби мені у всім мою Веронісю пригадала.

Монольоґ Жида.

(Жид сидить при столі, погладжує собі бороду і приспівує): —

Нераз сяду — тай думаю,
Тай киваюсь ту і там —
І під ніс собі співаю —
Таді-ра-ді, раді-бам!

Таки а зой! Чому я не маю собі заспівати. Гроші у мене єсть, корчма у мене є і Сура у мене є.

За гроші купую я розмаїти трунки, Сура сидить у корчма і шинкує — а я собі сяду під своє вікно, відправлю свої борухи, та чешу собі своя борода. Кажете, що руда. Та деж то руда, то ясне бороде — блонд, а они кажуть що руда. Що? смердить? Та чим смердить? Чесник не смердить преці, цибуля также не смердить. Правда, моя горіфка смердить, але я від неї нічого не пю, то все для голя. Що я пю? Ни, що я маю пити? Напю ся часом вода зі соком, а часом чиста вода і більше я нічому не хочу. Пиво я не люблю пити, пивом я гандлюю, кава также не пю, бо якось Сура ніколи кави не хоче зварити, а впрочім кава — то такий дурний напиток, що страх. А може то і мудрий напиток, но люде з него роблять якісь такі комедії, що аж сьміх. Палять той кава на огни, щоби було чорне, а потім ліють до него трохи з молока, щоби було біле; дають до кава з кусником цикорія, щоби той кава було гірке, а потім кидають цукор, щоби оно було солодке; потім гріють его на полонінь, щоби оно ему було горяче, а потім дують на него, щоби було зимне. Чи то не сьміх з такой напиток?

Коли уже зійшло моє бесіда на сьміх, то я вам еше щось скажу. Я уже не буду сьміяти ся з кава, лиш з той ваш сьмішний руский язык. А не з той язык що то ся називає іначе: бесіда. З та ваша бесіда, то не можно ніяк бути розумним, а то длятого, що ви з одним словом називаєте нераз дві річи або називаєте якась річ так, що оно нігде так не єсть. На примір ми жидки їмо нераз така риба, що ему сї називає: сум, а ви кажете, що десь часом в серце маєте така сум, що се вам плакати хоче. А вось там за моє корчма росте ліс, най му буде і ліс, но коли мій Іцик пішов вчєра в вїтїв сад, а там була великий пес і мого Іцка злапала за цицилес з заду, то сей Танас, що то мєні часом корчма замітає, каже до него: А по що ти там лїз? Або кажуть нераз гої: ой коби то мати гроші, а потім на своя мама каже такеже мати. Но чи не правду кажу, що та ваша бесіда то така сьмішна, що мене часом і колька коле. Лізе часом через сад такий шур, що має на хребет самі шпильочки, а часом на ті шпильочки він краде яблока, то діти кличуть адїть: їж, їж! А коли хто сяде до миска і їсть, то такеже кажуть їж! Колись, коли я не хотїло дати моїм гостям горіфка, каже один до мене: А ти нас Срулю не дразни... лиш давай... А єсть знов в наше село така дурна голова, що всі собі з него кепкують, а він називає ся такеже Атанас. Кажу вам, що той ваш бесіда то страх сьмішна. Або єсть якїйсь один слово, котрий значить одну річ, а як додати до той слово лиш одну або дві маленька буква, то той слово уже цілком що друге значить. Я вам скажу примір: Баки, то волосе на панске морда, а собаки, то уже таки сотворїне, що менї за него великий страх. Вода, то буває собі або звичайна, або смердяча, що називає ся горіфке; а як сказати корова, то уже щось таке, що недає жидкови спати, як оно

хоче шкіра дерти, а гої єсть таке мудре, що моя горіфка не хоче пити. Ну, скажіть, ци тогди не єсть у мене клопїт і корова?

Гриби, то такі смашні овочі, що росте в лісі під дерево, но єсть і такі гриби, від котрі можно сї встечи; риби, то уже не росте під дерево, а літає по вода і смакує жидкам на шабас. Правда ті два річи, риби і гриби, мають то вспільне зі собою, що як гої хоче собі одно або друге взяти, то не возьме ні одно ні друге, но злапає собі часом оловяне кулька. Ни, може ні? — Гора то єсть часом у земля такий горб, як у мене, а хора, то може бути хора корова, свиня, або і моя Суре. Імя, то має каждая чоловік, а навіть і звір, а вимя, то має лиш корова. Рот то буває у каждый чоловік, а заворот буває у той піяк, що за много до свїї рот виливає моє горіфка. — Борона то собі таке зубате і дїраве плахта, що літає через хлопські нива, а борода, то уже цілком що інного; Она собі уже висить у жидка і міркує, як би то дістати в свої руки та хлопська нивка... Часом борода буває у рускій мужик, а тогди кажуть, що він москаль. Або сей москаль! Кажуть, що єсть такі люде, що ся називають москалі, а я знов маю у себе в комора ціла бляшанка з маленькі рибка, що ся такеже називають москалі.

Чи то не сьміх з така бесіда, таже сьміх, ну скажіть сами? Я би вам еше сказало що небудь, але видите, часу нема, ось еше треба борухи відправти, а потім загляну до Суриї, як там гешєфти стоять. Таки а зой! —

(Збираєсь до молитви, приспівуючи собі з тиха ту арію, що сьпївав на початку. Куртина паде).